

Tiivistetty kuvaus hankkeesta

Uusi Etelä-Savon maakunta aloittaa toimintansa vuoden 2020 alussa. Maakuntauudistus muuttaa laajasti asiakaspalvelua, hallintoa, toimintatapoja ja toimijoiden rooleja. Jatkossa Suomen julkinen hallinto järjestetään aiempaa vahvemmin kolmella tasolla, jotka ovat valtio, maakunta ja kunta. Maakuntauudistuksen tavoitteena on alueellisen demokratian lisääminen, kustannusten kasvun hillitseminen ja palveluiden säilyminen. Uudistuksessa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyy kunnilta maakuntiin, muutoksella turvataan maakunnan asukkaille nyt ja tulevaisuudessa toimivat palvelut sekä selkeytetään palvelurakennetta ja hallintoa.

Hallituksen esityksessä maakuntalaiksi (HE15/2017) ohjeistetaan maakuntien asukkaiden ja palvelujen käyttäjien sekä erityisryhmien kokemusten ja mielipiteiden kuulemiseen sekä ottamaan mukaan palvelujen kehittämiseen uusissa maakunnissa. Kun asukkaat pääsevät aidosti osallistumaan ja vaikuttamaan palveluihin, se parantaa asiakaslähtöisyyttä ja käytettävyyttä sekä edistää palvelujen kehittymistä väestön tarpeiden mukaiseksi. Hallituksen lakiesitys maakuntien asukkaiden osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksista velvoittaa maakuntia osallistamaan asukkaita monipuolisoin tavoin. Näitä keinoja on hyödynnettävä erityisesti lasten ja nuorten kanssa. Etenkin alaikäisten nuorten kohdalla ei ole mahdollisuutta vaikuttaa äänestämällä tai asettumalla itse ehdolle.

Perustuslain 2 §:n 2 momentin mukaan kansanvaltaan sisältyy yksilön oikeus osallistua ja vaikuttaa yhteiskunnan ja elinympäristönsä kehittämiseen. Lisäksi pykälän 4 momentissa säädetään, että julkisen vallan tehtävänä on edistää yksilön mahdollisuuksia osallistua yhteiskunnalliseen toimintaan ja vaikuttaa häntä itseään koskevaan päätöksentekoon. Suomen ratifioiman YK:n lapsen oikeuksien sopimuksen 1. osan 13. artiklan mukaan lapsella on oikeus vapaasti ilmaista oma mielipiteensä. Lisäksi sopimuksessa korostetaan, että lapsella on oikeus saada tietoa.

Hallituksen esityksessä maakuntalaiksi määritellään, että maakunnan tulee asettaa nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien varmistamiseksi nuorisovaltuusto tai muu vastaava nuorten vaikuttajaryhmä. Lakiluonnoksen mukaan nuorten vaikuttajaryhmälle tulee antaa mahdollisuus vaikuttaa maakunnan toimintaan, toiminnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Nykyisellään kunnissa nuorten osallisuus- ja vaikuttamistyöhön on varattu resursseja työpanoksen ja toiminnan rahoituksen muodossa. Kuntien osallisuustyö huomioi monin tavoin nuorten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuudet kuntien toiminnassa, esimerkiksi palvelujen kehittämisessä ja päätöksenteossa. Usean palvelun siirtyessä kunnasta maakuntaan, tämä osallisuustyö ja nuorten monipuoliset vaikuttamismahdollisuudet on huomioitava ja resursoitava uuden maakunnan toiminnassa. Etelä-Savossa on tehty jo vaikuttamistyötä nuoret vaikuttajat -konseptin käynnistämiseksi osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa LAPE Etelä-Savoa. Käynnistettyä konseptia jatketaan ja kehitetään hankkeessa..

Nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen, jossa huomioidaan monipuolisesti erilaiset kanavat ja tavat, joilla nuoret voivat vaikuttaa, tarvitsee tuekseen resursseja. Kohtaamiset nuorten kanssa, kyselyt, erilaisten tapahtumien järjestäminen, toiminnasta tiedottaminen ja viestintä, sidosryhmien kontaktointi ja verkoston rakentaminen sekä toiminnan tekeminen yhdessä nuorten kanssa vaatii aikaa ja työpanosta. Jotta maakuntalain luonnoksen henkeä, ja erityisesti pykälää 23§ ja 26§, voidaan Etelä-Savossa noudattaa, toimiva nuorten osallistuminen ja vaikuttaminen maakuntatasolla vaatii vielä paljon kehittämistä.

työtä. Työtä tulee tehdä erityisesti yhdessä maakunnan nuorten ja kuntien nuorisovaltuustojen ohjaavien aikuisten sekä maakunnassa nuorten kanssa tiiviisti mm. ohjauksessa, järjestöissä ja sote-palveluissa työskentelevien kanssa.

Hyvinvointi, oikeudet ja valta liittyvät osaksi sosiaalista pääomaa ja tuottavat myös yhteiskunnallista integraatiota, jota hankeen kautta myös tavoitellaan. Hyvinvoivat nuoret ovat merkittävä elinvoimatekijä maakunnalle

Etelä-Savon maakunta nuorten silmin

Etelä-Savon nuoret arvostavat arjen tärkeitä asioita: hyviä ihmissuhteita, itsensä löytämistä, monipuolista vapaa-aikaa, luotettavaa ympäristöä, jossa saa tukea ystäviltä ja kaaveereilta sekä nuorten kanssa toimivilta aikuisilta ja ammattilaisilta. Heille tärkeää kohtaamisesta niin kasvotusten kuin sosiaalisessa mediassakin. (Nuorten elämä/ Etelä-Savon nuoret vaikuttajat). Tilastojen mukaan Etelä-Savon maakunnasta suurin poismuuttaja ryhmä löytyy ikäryhmästä 15-29-vuotiaat. Siinä nettomuutto on tappiolla koko ajan ja nuoret aikuiset muuttavat voimakkaasti pois maakunnasta (-494 henkilöä vuonna 2015/Maakuntaliitto tilastot) Nuoret lähtevät usein opiskelujen perässä muihin maakuntiin. Maakunnassa on paljon vesistöjä ja vapaa-ajan asutusta. Nuoret ovat vaikuttajatapaamisissa nostaneet esille liikkumisen haasteet maakunnassa johtuen huonosti kattavasta joukko- liikenteestä. Maakunnassa on monia pieniä kuntia, joista nuoret lähtevät jo toisen asteen opintoihin toiselle paikkakunnalle.

Vuoden 2013 nuorisobarometrissä teemana oli nuorten osallisuus. Nuorisobarometriä varten haastatelluista nuorista 29% katsoo kuuluvansa tai samaistuvansa omaan maakuntaansa. Ottaen huomioon, että maakuntaudistuksen myötä maakunnasta tulee aiempaa tärkeämpi palvelujen järjestäjä, olisi tarkoituksenmukaista tukea nuorten kiinnostumista omaan maakuntaansa aiempaa vahvemmin.

Etelä-Savon nuoret vaikuttajat -konsepti

Etelä-Savon nuorten maakunnallinen vaikuttajatoiminta käynnistettiin keväällä 2017 osana lapsi- ja perhepalveluiden muutosohjelmaa LAPE Etelä-Savon kehittämistyötä ja hanke jatkaa jo alitettua osallisuus ja vaikuttamistyötä. Nuorten vaikuttajatoiminta on käynnistetty yhteistyössä Etelä-Savon maakuntaliiton kanssa ja Pieksämäen kaupungin nuorisotoimen kanssa. Maakuntaliitto on rahoittanut pilotoinnin omarahoitusosuuden. Hankkeen kehittämissyhteistyössä on mukana viisi maakuntaa: Keski-Suomi, Pirkanmaa, Satakunta, Kainuu ja Etelä-Savo. Etelä-Savossa nuorten tapaamisista, tiedottamisesta, konseptin toiminnasta ja ideoinnista ovat vastanneet LAPE Etelä-Savon hankekoordinaattori ja muutosagentti yhteistyössä maakunnan nuorten ja kuntien nuorisovaltuustotoimijoiden sekä maakuntaliiton edustajien kanssa. Toiminnan organisointiin, tiedottamiseen ja levittämiseen on saatu tukea myös aluehallintovirastolta.

Toiminnan taustalla on kolmenlaisia tavoitteita:

1. Konseptin tavoitteena on vahvistaa jokaisen maakunnan nuoren mahdollisuutta osallisuuteen ja vaikuttamiseen. Yhdessä nuorten kanssa pohdimme nuorten silmin maakunta- ja sote-uudistusta sekä nuorten elämän tärkeitä asioita, joihin voi yhteisellä tekemisellä vaikuttaa.
2. Maakunnallisissa tapaamisissa pyrimme tuomaan nuorten asioista päättävät ja nuorten palvelujen, tuen tarjoajat yhteen nuorten kanssa. Tarjoamme mahdollisuuden vuoropuheluun palvelun ja tuen tarjoajien sekä nuorten käyttäjien välille.
3. Verkostoimme nuorten kanssa toimivia yhteen, vahvistaen yhdessä tekemisen tärkeyttä ja nuorten äänen kuulemistä ja kuulumista maakunnallisesti eri tasoilla

4. Nuorten verkostoituminen keskenään
5. Palvelut ja tuki tarvetta vastaavaksi kokonaisuudeksi - maakunnan pitovoima

Kohderyhmä:

Hankkeen ensisijaisena kohderyhmänä ovat Etelä-Savon maakunnan alueella asuvat 13-25-vuotiaat lapset ja nuoret sekä nuorten keskeisessä toimijaverkostossa toimivat aikuiset.

Hankkeessa huomioidaan myös monialainen ammattilaisten sekä päättäjien verkosto, jotka suunnittelevat ja tuottavat lasten ja nuorten palveluja ja ovat sen myötä osallisuuden rakenteita käyttävä kohderyhmä.

Suunniteltu kokonaiskesto

12 kuukautta

Toteuttaja

Pieksämäen kaupunki/ Etelä-Savon Maakuntaliitto

Toteutusalue

Etelä-Savon maakunta

Tavoitteet

1. Etelä-Savon nuoret vaikuttajat -konseptin juurruttaminen maakuntaan ja sen toimintakulttuuriin sekä kuntien osallisuustoiminnan näkyväksi tekeminen osana maakuntaa.
2. Nuorten vaikuttajaryhmän toiminnan ja verkoston laajentaminen oppilaitoksiin sekä erilaisissa elämäntilanteissa olevien nuorten keskuuteen. Verkoston linkittäminen vahvemmin osaksi maakunta- ja sote uudistusta sekä maakunnan kehittämistyötä ja päätöksentekoa.
3. Maakuntalaissa mainitun maakunnallisen nuorisovaltuustotoiminnan/nuorten vaikuttajaryhmän nimeäminen, käynnistäminen ja toimintasäännön rakentaminen osaksi maakunnallista rakennetta
4. Nuorten osallistumismahdollisuuksien tarjoaminen avoimesti ja kattavasti erilaisille nuorille. Eteläsavolaisten nuorten osallisuuden vahvistaminen ja nuorten äänen esille tuominen nuorten ympärillä toimivalle verkostolle ja päättäjille.
5. Tiedotetaan monialaista ammattilaisten sekä päättäjien verkostoa, jotka suunnittelevat ja tuottavat lasten ja nuorten palveluja, käyttämään luotuja osallisuuden rakenteita päätöksenteossa

Toimintasuunnitelma

Palkataan hankerahalla 100% työajalla vuoden ajan toimiva hankekoordinaattori, joka vastaa Hankesuunnitelman toteutuksesta yhdessä eri toimijatahojen kanssa. Koordinaattorin keskeisiä tehtäviä ovat:

1. Nuorten kanssa toimiminen
Työntekijä pitää yhteyttä vaikuttajanuoriin, järjestee maakunnallisen toiminnan yhteistyössä nuorten, kuntien nuva-ohjaajien sekä muiden tahojen kuten oppilaitokset ja järjestöt kanssa. Työntekijä tiedottaa laajasti nuorten toiminnasta ja vaikuttajaverkostosta sekä luo viestintäkanavat ja sisältöä toiminnasta viestimiseen.
2. Konseptin taustavoimana olevan verkoston laajentaminen

Nuorten vaikuttajaverkoston laajennetaan vahvemmin oppilaitoksiin, järjestöihin, ohjaamoihin ja muihin keskeisiin nuorten toimijaympäristöihin. Toimintaan luodaan mahdollisuus osallistua kaikkien nuorten, myös niiden vaikuttamisesta kiinnostuneiden nuorten, jotka eivät edusta mitään tahoa.

3. Maakunnallisen nuorten vaikuttajaryhmän nimeäminen ja siirtyminen osaksi uutta maakuntaa
Edustuksellinen nuorten vaikuttajaryhmä nimetään ja sen toiminta suunnitellaan ja sovitaan osaksi uuden maakunnan toimintaa. Hankekoordinaattori osallistuu ja edistää rakenteiden ja toiminnan luomista.
4. Kytkeytyminen kuntien nuva-toimintaan ja heidän keskinäisen käytännön yhteistyön lisääminen. Työntekijä edistää kuntien nuva-ohjaajien keskinäistä yhteistyötä ja yhteistoiminnan toteutumista. Kuntien ohjaajat tekevät paljon työtä yksin ja käytännön yhteistyö helpottaisi heidän toimintaansa. Työntekijä toimii linkkinä maakunnan ja kunnan välillä nuorten vaikuttamistyön toteuttamisessa.
5. Maakunta- ja soteuudistuksesta tiedottaminen
Työntekijä toimii tiedottajana ja viestinviejänä yhdessä nuorten kanssa tulevasta . Erityisenä kohderyhmänä tiedottamisessa on nuoret ja nuorten kanssa toimivat.
6. Toimii yhteyshenkilönä maakunnan sisäisessä ja maakuntien välisessä yhteistyössä
Työntekijä toimii maakunnan uudistustyössä yhteistyössä osallisuuden kokonaisuudesta ja sitä kokoavien henkilöiden ja verkostojen kanssa. Työntekijä edustaa Etelä-Savo yhdyshenkilönä nuorten ääni maakuntahallinnossa (Keski-Suomen nuorten tuki ry) -hankkeessa, jossa nuorten vaikuttamista kehitetään yhteistyössä viiden maakunnan kesken. Tätä kautta myös Etelä-Savon nuoret vaikuttajat pääsevät tapaamaan muiden maakuntien vaikuttajanuoria ja saavat vahvistusta omaan toimintaansa.

Hankkeen rahoitus:

- Itä-Suomen AVI 40 000 euroa
- Maakuntaliitto 3000 euroa
- Pieksämäen nuorisotoimi 2000 euroa
- Mikkelin nuorisopalvelut 2000 euroa
- Savonlinnan nuorisopalvelut 2000 euroa